

اشاره:

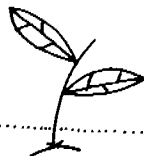
انسان برای تصمیم‌گیری صحیح در هر مقوله‌ای نیاز به کسب اطلاعات جامع و دقیق دارد، تا بتواند با بررسی همه‌جانبه موضوع و پیش‌بینی شرایط آتی، تصمیم‌های درستی اتخاذ کند. در مقوله اقتصاد و تجارت، موضوع دستیابی به اطلاعات جامع و دقیق از اهمیت بیشتری برخوردار می‌شود، زیرا که این‌گونه اطلاعات و ارزیابی درست آنها می‌تواند مدیران بنگاه‌های اقتصادی را با ضرر یا سودهای کلان مواجه سازد و آینده یک طرح سرمایه‌گذاری را با شکست یا توفیق روبه‌رو نماید.

متأسفانه در کشورهای درحال توسعه دستیابی به اطلاعات اقتصادی و تجاری با دشواری‌های بسیاری روبه‌رو می‌باشد که همین امر سبب به تأخیر انداختن تصمیم‌سازی‌های درست شده و همواره بخش خصوصی نقش ناچیزی در پیشبرد اهداف اقتصادی و حضور در صحنه‌های رقابت بین‌المللی دارد و چه بسا فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری که از دست می‌رود و روند توسعه پایدار اقتصادی با توقف یا کندی روبه‌رو می‌شود.

این گزارش بررسی و ارزیابی آثار فقدان دسترسی به اطلاعات دقیق اقتصادی و تجاری بر حضور فعال بخش خصوصی در صحنه‌های رقابت بین‌المللی می‌پردازد. با هم این گزارش را می‌خوانیم.

حرکت اقتصادی پویای بخش خصوصی نیازمند اطلاع‌رسانی تجاری است

رقابت و توسعه

یکی از معضلاتی که در دهه‌های اخیر همواره از سوی مسؤولان اقتصادی کشورهای درحال توسعه از جمله ایران مطرح شده است، کمبود سطح سرمایه‌گذاری در اقتصاد ملی و فقدان قدرت رقابت اقتصادی این کشورها در صحنه‌های بین‌المللی است.

نمایندگان کشورهای درحال توسعه در مجامع بین‌المللی همواره به نیازهای تأمین مالی سرمایه‌گذاری در کشورهایشان و محدودیت سطح سرمایه‌گذاری تأکید دارند و خواهان جلب حمایت مالی مجامع بین‌المللی می‌باشند. اما در واقع این کشورها تا چه حد با مشکلات و تنگناهای مالی روبه‌رو می‌باشند، پرسشی است که اغلب کارشناسان اقتصادی در پاسخ آن به عدم استفاده مناسب از منابع اقتصادی و توانمندی‌های موجود در کشورهای درحال توسعه اشاره می‌کنند.

مشارکت جمعی در این بازارها تهییج شده و سهم پس‌اندازهای مردمی در فرآیند فعالیت‌های اقتصادی مولد می‌تواند به‌طور چشمگیری افزایش پیدا کند.

مسأله کمبود اطلاعات و توزیع نامناسب آن در کشورهای درحال توسعه از موضوع‌های قابل تعمق و پیگیری می‌باشد. بخش خصوصی برای برآورد دقیق شرایط حال و آینده طرح‌های سرمایه‌گذاری نیازمند کسب به‌وقوع اطلاعات درست اقتصادی و تجاری می‌باشد. در حالی که اخبار منتشره از سوی کشورهای توسعه‌یافته در مورد شاخص‌های اقتصادی، همواره به‌روز می‌باشد. در اکثر کشورهای درحال توسعه آمارهای اقتصاد ملی نزدیک به دو سال و حتی در برخی کشورها به بیش از این مدت، عقب می‌باشد.

در واقع سرمایه‌گذاران همواره با تأخیر در کسب اطلاعات دقیق و ارزیابی آنها روبه‌رو می‌باشند. لذا مخاطرات سرمایه‌گذاری در این کشورها به لحاظ ضعف اطلاع‌رسانی اقتصادی - تجاری بیش از حد قابل قبول بوده و لذا انگیزه سرمایه‌گذاری ضعیف است.

از سوی دیگر سرمایه‌گذاران بین‌المللی نیز به لحاظ نداشتن اطلاعات جامع و دقیق از وضعیت حال اقتصادی کشورهای روبه‌رشد، همواره به مسیر حرکت سرمایه‌گذاران محلی در این کشورها توجه دارند. این امر از موانع بزرگ جذب سرمایه‌گذاری خارجی در کشورهای درحال رشد از جمله ایران می‌باشد که تأثیری همانند سطح اندک سرمایه‌گذاری ملی در اقتصاد و رشد ناچیز اقتصادی دارد.

○ موضوع کمبود اطلاعات و توزیع نامناسب آن در کشورهای درحال توسعه، قابل تعمق و پیگیری است. بخش خصوصی به لحاظ فقدان دسترسی به اطلاعات از صحنه فعالیت‌های اقتصادی مولد به بازارهای دلالی کشیده می‌شود.

با وجود آنکه دولت و برنامه‌ریزان اقتصادی در بخش دولتی همواره بر ضرورت تجهیز بازار سرمایه، افزایش سطح پس‌انداز ملی و سرمایه‌گذاری در ایران تأکید دارند و آن را عامل اصلی در پیشبرد اقتصاد ملی می‌دانند. اما آمارهای رسمی درباره وضعیت اقتصادی که از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران منتشر می‌شود، همواره با تأخیر

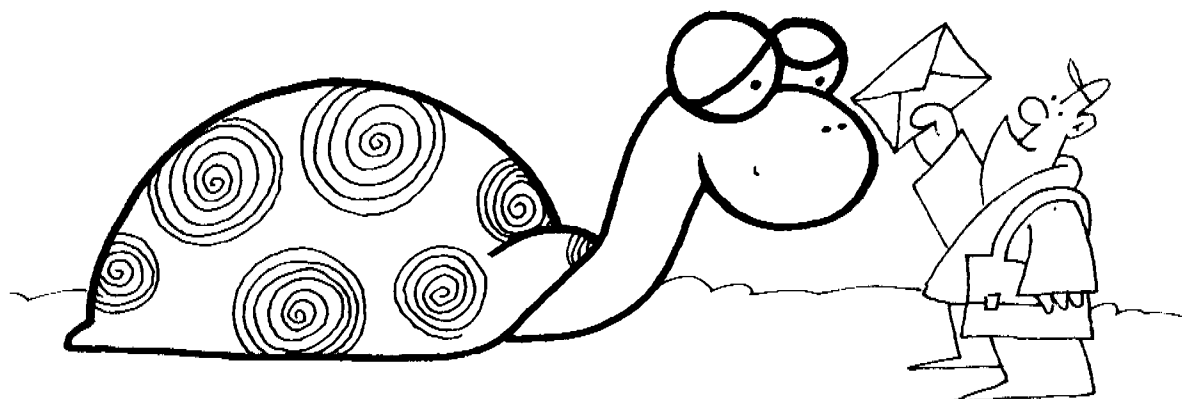
○ ۵۰ درصد نیازهای سرمایه‌گذاری در اقتصادهای پیشرفته از بازارهای سهام تأمین می‌شود، در حالی که به لحاظ ضعف اطلاع‌رسانی و عدم شفافیت اطلاعات و آمار، کشورهای درحال توسعه فقط ۲۵ درصد منابع سرمایه‌گذاری موردنیاز را از بازارهای سهام می‌توانند تأمین کنند.

کارشناسان بین‌المللی بیش از آنچه که به موضوع تأمین مالی از سوی نهادهای مالی جهانی اهمیت بدهند، به مسأله بهینه‌سازی استفاده از منابع اقتصادی در درون این کشورها اهمیت می‌دهند و اشاره می‌کنند که مسؤولان و برنامه‌ریزان اقتصادی در کشورهای روبه‌رشد باید به منابع داخلی و استفاده صحیح از آنها تأکید داشته باشند.

فقر اطلاعات و آمار در کشورهای درحال توسعه و توزیع نامناسب آنها، انحصارگرایی در دسترسی به اطلاعات کسب و کار یا به عبارت دیگر فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری سبب می‌شود که سرمایه‌گذاران ملی و بین‌المللی با وسواس زیاد نسبت به پیش‌بینی آینده طرح‌های سرمایه‌گذاری بنگرند و مخاطرات سرمایه‌گذاری در اقتصادهای درحال توسعه را بیش از آنچه واقعاً هست، برآورد نمایند. در نتیجه سطح سرمایه‌گذاری خصوصی در این کشورها همواره کمتر از ظرفیت قابل استفاده می‌باشد و پس‌اندازهای مردمی به جای سرمایه‌گذاری در طرح‌های اقتصادی پربازده به بازارهای دلالی ارز، زمین، کالا و... سوق پیدا می‌کند که نقش ناچیزی در رشد واقعی تولید ناخالص داخلی دارند.

در سال‌های اخیر بازارهای سهام در کشورهای درحال توسعه ایجاد شده‌اند. اما با توجه به ضعف اطلاع‌رسانی و عدم شفافیت اطلاعات در این بازارها، همواره سرمایه‌گذاران با ضرر و زیان‌های غیرقابل قبولی روبه‌رو شده و در نتیجه گرایش به بازارهای سهام و مشارکت در تجهیز بازار سرمایه ملی روزبه‌روز تضعیف می‌شود.

آمارهای منتشره از سوی منابع موثق بین‌المللی گواهی بر آن است که ۵۰ درصد نیازهای سرمایه‌گذاری در کشورهای پیشرفته از بازارهای سهام تأمین می‌گردد، در حالی که سهم این بازارها در کشورهای درحال توسعه حدود ۲۵ درصد می‌باشد. چنانچه اطلاع‌رسانی شفاف و به‌موقع در بازارهای سهام کشورهای درحال رشد برقرار گردد، اقبال عمومی و

ناشی می‌شود.

از سوی دیگر آن گروه از سرمایه‌گذاران که نه تنها به دلیل انگیزه سود بلکه به لحاظ علاقه به انجام فعالیت‌های مولد اقتصادی، خواستار فعالیت در این حیطه می‌باشند، با وجود چنین ضعف‌هایی در اطلاع‌رسانی قادر نیستند، فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری پر بازده که به نفع اقتصاد ملی نیز می‌باشد را به‌درستی شناسایی کنند و لذا با خطرات و ریسک‌های بزرگ سرمایه‌گذاری درگیر شده و چه بسا تمامی دارایی‌های خود را از دست می‌دهند.

در شرایطی که اقتصاد ملی با کمبود سرمایه‌گذاری روبه‌رو است، بروز چنین خسارت‌های مالی سنگین و غیرقابل تحمل برای بسیاری از سرمایه‌گذاران، درس عبرتی برای سرمایه‌گذاران احتمالی آینده می‌باشد و در نتیجه روند و انگیزه سرمایه‌گذاری در این‌گونه اقتصادها همواره سیر نزولی دارد و خسارت ناشی از آن، کل مجموعه اقتصادی را دربرمی‌گیرد.

نداشتن اطلاعات جامع در زمینه بازارهای خارجی نیز موجب سیر نزولی صادرات غیرنفتی می‌شود. خلاصه آنکه بخش قابل توجهی از وضعیت رکودی حاکم بر اقتصاد ملی از ضعف اطلاع‌رسانی اقتصادی و تجاری ناشی شده است.

به نظر می‌رسد که رسانه‌ها و دولت در این زمان وظیفه بسیار خطیری در امر اطلاع‌رسانی جامع و درست دارند. با توجه به روند نزولی قیمت نفت در بازارهای جهانی و کاهش درآمدهای نفتی، چنانچه اقتصاد کشور بخواهد به رشد و

زمانی روبه‌رو است. برای مثال آخرین شماره گزارش اقتصادی و ترازنامه که از سوی بانک مرکزی منتشر شده است، مربوط به سال ۱۳۷۵ می‌باشد. یا آخرین شماره نشریه نماگرهای اقتصادی، حاوی اطلاعات برآوردی مربوط به سه‌ماهه چهارم سال گذشته است. این در حالی است که در سال‌های اخیر به لحاظ تأکید بیشتر دولت بر انتشار به‌موقع آمار و اطلاعات اقتصاد ملی، روند انتشار این‌گونه اطلاعات نسبت به دهه گذشته از سرعت بیشتری برخوردار شده است.

طبق آمار منتشره از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نسبت پس‌انداز ناخالص ملی به ارزش تولید ناخالص ملی ایران در سال ۱۳۷۵ به ۲۳/۹ درصد رسید. با توجه به رشد مستمر نقدینگی در اقتصاد ایران (به میزان ۲۷ درصد در سال ۱۳۷۵ نسبت به سال ۱۳۷۴)، سهم پس‌انداز ناخالص ملی در تولید ناخالص ملی هنوز کم است. به عبارت دیگر بخشی از افزایش نقدینگی به جای پس‌انداز یا سرمایه‌گذاری، مصرف می‌شود و روند سرمایه‌گذاری ملی همواره با کندی روبه‌رو می‌باشد. کارشناسان در پاسخ به این مقوله دلایل گوناگونی ارائه می‌دهند.

صرف‌نظر از رشد مصرف‌گرایی و افزایش هزینه‌های مصرفی در اقتصاد ایران، عامل عدم تبدیل پس‌اندازهای مردم و بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری، نداشتن دیدگاه روشن و دورنمای قابل ارزیابی از شرایط حال و آینده اقتصاد کشور می‌باشد که ضعف اطلاعات اقتصادی - تجاری و نداشتن پنداری روشن از آینده سرمایه‌گذاری‌های مولد اقتصادی

در عرصه‌های بین‌المللی، به سرمایه‌گذاری در بخش‌هایی روی می‌آورند که فرصت عرضه کالا در بازارهای خارجی داشته باشند. هر دو این موارد (صرفه‌جویی مردم و برون‌گرایی فعالان اقتصادی) برای شرایط کنونی اقتصاد کشور ضروری است.

بخش خصوصی به چه اطلاعاتی نیاز دارد؟

برای شناسایی فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری، بخش خصوصی به اطلاعات مختلفی نیاز دارد. برای مثال یک سرمایه‌گذار علاقه‌مند به سرمایه‌گذاری در یک طرح صنعتی می‌بایست بداند که در درون اقتصاد ملی برای طرحی که قصد سرمایه‌گذاری در آن دارد، در حال حاضر چه تعداد بنگاه اقتصادی با چه ظرفیتی فعال هستند. چه سرمایه‌گذاران دیگری در این مقوله وارد عمل شده‌اند و ظرفیت تولید در پنج سال آینده در چه حدودی می‌باشد. میزان تقاضای بازار داخلی برای محصول تولیدی چقدر است. بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی چه میزان تقاضا با چه قیمتی برای محصول موردنظر دارند و سرانجام هزینه‌های سرمایه‌گذاری، مقررات صادرات و واردات در این مقوله و... چیست. با داشتن این‌گونه اطلاعات، سرمایه‌گذار بالقوه می‌تواند دورنمای تقریباً روشنی از آینده به دست آورد و تصمیم‌گیری نماید. اما آنچه تاکنون رخ داده است، نشان می‌دهد که برای مثال وزارت صنایع، اطلاعات مربوط به طرح‌های سرمایه‌گذاری «خاص» به ثمر رسیده یا در حال انجام را به علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری نداده است.

نگاهی سطحی به وضعیت کنونی صنعت کشور نشان می‌دهد که در برخی رشته‌ها مثلاً در صنایع غذایی (تولید ماکارونی) چقدر ظرفیت مازاد وجود دارد و با ضعفی که در بازاریابی صادراتی در اثر فقدان اطلاعات مربوط به بازارها، مشاهده می‌شود، اکنون انبارها آکنده از محصول بدون مشتری است. اما وزارت صنایع می‌توانست دو سال پیش، به علاقه‌مندان سرمایه‌گذاری مثلاً در همین رشته خاص (تولید ماکارونی) اعلام کند که ظرفیت نصب شده و در حال نصب در این زمینه چقدر است و از صدور موافقت اصولی برای سرمایه‌گذاران علاقه‌مند با ارایه اطلاعات و آمار روشن، جلوگیری می‌کرد. در این صورت این منابع در رشته‌های دیگری سرمایه‌گذاری می‌شد که مورد نیاز اقتصاد ملی می‌باشد.

توسعه پایداری دست پیدا کند، باید در اولین گام ضعف اطلاع‌رسانی را برطرف سازد.

برای حضور فعال و شایسته بخش خصوصی در صحنه‌های اقتصاد ملی و بین‌المللی، اطلاعات رکن اصلی را ایفا می‌کند. اطلاعات مربوط به فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری می‌بایست در اسرع وقت و با دقت و صحت در اختیار سرمایه‌گذاران (بدون موانع انحصارگرایی) و به‌طور شفاف قرار گیرد تا انگیزه‌های سرمایه‌گذاری تقویت گردد. بخش خصوصی با داشتن اطلاعات کسب و کار می‌تواند فرصت‌ها را شناسایی کند، تحلیل درستی از وضعیت حال و آینده بازارهای داخلی، منطقه‌ای و بین‌المللی به دست آورد، برنامه‌ریزی نماید و بتواند به انگیزه کسب سود، حضور فعال در عرصه اقتصاد داشته باشد.

○ عامل عدم تبدیل پس‌اندازها به سرمایه‌گذاری در اقتصاد ایران، نبود دیدگاه روشن و دورنمای قابل اعتماد و ارزیابی از شرایط حال و آینده اقتصاد کشور و سرمایه‌گذاری‌های مولد می‌باشد.

این امر می‌تواند به استفاده بهینه از منابع موجود در بلندمدت کمک بسزایی داشته باشد. حال که به ضرورت رشد فعالیت بخش خصوصی در عرصه‌های تجارت و اقتصاد تأکید داریم، دست‌کم بر داشتن گامی برای تسهیل ورود سرمایه‌گذاران به عرصه اقتصاد از طریق اطلاع‌رسانی ضرورت دارد.

در این راستا، مسؤولان دولتی در تشریح وضعیت اقتصادی برای رسانه‌های جمعی و انتشار اطلاعات و آمار مربوط به حیطه فعالیت خود، باید کوشا باشند. در حالی که اغلب آنها از بیان اطلاعات و آمار برای رسانه‌های جمعی طفره می‌روند. موقعیت کنونی اقتصاد ایران اجازه نمی‌دهد که با پنهان‌سازی واقعیت‌های موجود از مردم و فعالان بخش خصوصی، ابهام درباره آینده را بیش از پیش دامن بزنیم.

به عقیده کارشناسان، بیان حقایق اقتصادی برای عموم دو فایده دارد. اول آنکه مردم با کسب اطلاعات درست از شرایط حاد کنونی اقتصاد کشور و درک موقعیت، در الگوی مصرف خود تجدیدنظر می‌کنند. دوم آنکه سرمایه‌گذاران با اندیشه و تحلیلی روشن نسبت به شرایط اقتصاد ملی و ضرورت حضور

وزارت معادن و فلزات، بانک مرکزی و... در کنار آنها رسانه‌های جمعی مسئولیت خطیری در اطلاع‌رسانی اقتصادی در این برهه از زمان به عهده دارند. چنانچه هماهنگی قابل قبول و همکاری فزاینده‌ای میان فعالان بخش خصوصی و نهادهای دولتی و رسانه‌های جمعی به‌ویژه رسانه‌های تخصصی به وجود آید، می‌توان فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری را به خوبی و به‌موقع شناسایی کرد و از آنها در جهت رشد اقتصاد ملی، سودآوری و بازده مناسب و افزایش کارآیی تجاری به نحو مطلوب بهره گرفت.

○ مسؤولان دولتی درارایه اطلاعات و آمارهای مربوط به حیطة فعالیت خود و تحلیل شرایط برای علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری باید بارسانه‌های گروهی همکاری وسیعی داشته باشند.

مسؤولیتی که نهادهای دولتی به عهده دارند، فراتر از پیروی کورکورانه از آزادی کسب و کار می‌باشد. آزادی فعالیت اقتصادی یک ضرورت است، اما دادن اطلاعات دقیق و درست به سرمایه‌گذاران سبب می‌شود که آنها در تصمیم‌گیری‌هایشان با دید روشنی نسبت به قضایا بنگرند و از آزادی خود در زمینه‌های دیگری که سودآور، پربازده و با آینده‌ای روشن باشد، استفاده نمایند.

رکود فعالیت‌های تولیدی و صادراتی که اکنون شاهد هستیم، نتیجه ضعف اطلاع‌رسانی و نرساندن اطلاعات دقیق و روشن به علاقه‌مندان به سرمایه‌گذاری در دو یا سه سال گذشته است. این روند مشکلات بعدی را برای اقتصاد ملی به دنبال دارد. اول آنکه علاقه و انگیزه به سرمایه‌گذاری در طرح‌های مولد اقتصادی را از بین می‌برد که مقابله با آن احتیاج به زمان دارد. دوم آنکه منابع اقتصادی که می‌توانست در فعالیت‌های مثمرتر دیگر به کار گرفته شود، صرف ظرفیت‌سازی‌هایی شده است که اکنون با رکود فعالیت روبه‌رو شده‌اند. سوم آنکه با توقف فعالیت واحدهای تولیدی، مشکل بیکاری در جامعه تشدید می‌شود. چهارم آنکه اقتصاد ملی از دستیابی به رشد قابل حصول، باز می‌ماند، پنجم آنکه نظام بانکی قادر به دریافت اقساط تسهیلات و اعطای به طرح‌های سرمایه‌گذاری که با رکود مواجه شده‌اند، نمی‌باشد و همین امر معضل کمبود تسهیلات برای سرمایه‌گذاری‌های آتی را بیشتر می‌کند.

بنابراین نهادهای دولتی در ارایه اطلاعات به مردم به ویژه علاقه‌مندان سرمایه‌گذاری در امور مولد، وظیفه‌ای بسیار سنگین بر عهده دارند. دستگاه دولتی می‌تواند مشاور بسیار خوبی برای فعالان اقتصادی باشد و آنها را به شرایط موجود و دورنمای آینده آگاه سازد. پنهان‌سازی اطلاعات از افرادی که نیازمند به دریافت آنها می‌باشد، نه تنها مشکلی را حل نمی‌کند، بلکه منابع ملی را به هدر می‌دهد.

اتحادیه‌های صنفی، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن، مرکز توسعه صادرات، وزارت بازرگانی، وزارت صنایع،

N.K.K.K.

معنبرترین شرکت بازرسی در خاوردور

Nippon Kaiji Kentei Kyokai
International Inspection and Surveying Organization

نماینده رسمی در ایران
شرکت راهبانان با مسئولیت محدود
حمل و نقل بین‌المللی و خدمات کشتیرانی

تهران ۱۵۸۵۹ کریمخان زند، خردمند شمالی
شماره ۱۳۵، طبقه چهارم، صندوق پستی: ۴۵۸۴-۱۴۱۵۵
تلفن: ۲۱-۸۳۷۶۲، ۳-۸۸۲۵۹۰۱
ناکس: ۸۸۲-۳۷۶، تلکس: ۲۱۳۳۱۹ و ۲۷۱۳۴۷